

تلوویزیون صدای امریکا؛ نخستین مواجهه‌بیننده ایرانی

بیننده ایرانی در تجربه‌ای نو، از روز جمعه ۲۷ مهر ۱۳۷۵ با یک ساعت پخش زنده تلویزیونی برنامه خبری فارسی تحت‌عنوان شبکه‌صدای امریکا از واشنگتن مواجه شد. البته پخش فارسی صدای امریکا نخستین بار از روز اول آذر ۱۳۵۸ خورشیدی با روزانه نیم ساعت پخش رادیویی آغاز به کار کرده بود. عناصر سیاسی و فرهنگی شناخته شده‌ای چون احمدرضاپهلوی، جمشید چالنگی و ستاره درخشش از مدیران و برنامه‌سازان اصلی این شبکه‌تلویزیونی بودند. به رغم تعداد مخاطبین اندکی که صدای امریکا در دهه ۷۰ داشت، این شبکه تمام توان خود را برای دیدن در فضای افغانستان برای وی داشت و ۱۳۷۸ و بعدتر اشاعه هراس ناشی از تحریم‌های دامانو و هلمنز – برتون به کار گرفت. همچنین در قبال برخی شاعران همچون سیمین بهبهانی و احمد شاملو عملکرد مزرانه‌ای را در پیش گرفت و با اینکه آنان در ایران می‌زیستند، کتاب‌شان به چاپ رسیده، با وجود حضور در امریکا و بهره بردن از امکانات مالی و رسمی دولتی ایالات متحده، هرگز از طیف گسترده عناصر نارضادی سیاسی و فرهنگی مقیم امریکا بهره نبرده و فضای خبری اعلامیه‌ای و رسمی و ارتباط یخ زده و بیان امرانه آن تغییر نیافته است. حتی گرافیک و دکور آن از ۲۰ سال پیش تاکنون تقریباً بی‌تغییر باقی مانده؛ چنان که می‌توان

گفت در مواجهه دیداری با برنامه‌های صدای امریکا، با صورت بی‌اعتفاف و پوتاکس شده کارمندهایی مواجه هستیم که کارت ورود خود را کشیده، برنامه روزانه خود را اجرا کرده و پس از کشیدن کارت خروج، به دنبال کار می‌روند. صدای امریکانه با جمهوری اسلامی بلکه با هر آنچه در ایران است، همواره برخوردی تهاجمی و عصبانی داشته است. گویی که در پی ارائه خبر از وضعیت ایران، انتظار عذرخواهی و شرمندگی از بیننده خود را دارد. این شبکه ماهواره‌ای در سال‌های اخیر به رغم بارها تغییر گسترده در میان عناصر و مدیران خود، به سبب کمی بیننده و فقدان مخاطب، مدتی است فرط خوت حتی به احتضار افتاده است. شاهد اینکه صدای امریکا در شب نوروز ۱۳۹۷ حتی ویژه‌برنامه‌ای را نیز تدارک ندید و در ساعت مقرر از بینندگان به آسودگی خداحافظی کرد.

تبش‌اودی بی‌سی فارسی؛ ظهور در شرایط دشوار
۲۵ دی ۱۳۸۷، کمتر از شش ماه مانده به انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۱۳۸۸ شبکه تلویزیونی بی‌بی‌سی فارسی در لندن با پخش هفت ساعت برنامه زنده تلویزیونی آغاز به کار کرد. البته رادیوی فارسی بی‌بی‌سی، سال‌ها پیش‌تر، در هشتم دی ۱۳۱۹ خورشیدی و اوایل جنگ جهانی دوم با هدف رقابت با رادیو برلین راه‌اندازی شد تا برنامه‌های خود را به سود بریتانیا و ضد حکومت نازی آلمان ارائه نماید. رادیویی که در برهه زوال حکومت رضاخانی فعالیت نمود، برهه اشغال ایران توسط متفقین را گزارش کرده، در مقطعی همچون ملی شدن صنعت نفت و انقلاب اسلامی نقش آفرینی نمود و پس از انقلاب هر شب ساعت هشت از لندن خبرپراکنی کرد. تلویزیون بی‌بی‌سی فارسی را می‌بایست نسبت به دیگر شبکه‌های مکرر و تیزبینی بریتانیایی دانست. آنگاه که هنگام تولد خود را با مهاجرت طیفی از روزنامه‌نگارانی همراه نمود

ایران اینترنشنال به ظاهر خصوصی

در اوایل دهه ۷۰، مسعود خانواده‌های ایرانی، شاید بنا بر خصلت تنوع‌طلبی و سرگرمی‌خواهی، با امکان به لحاظ قانونی ممنوعه‌ای همچون ماهواره رسیور و نصاب آشنا شدند. دیش‌ها بیشتر به سمت فرکانس ترکست بود و تبعاً چیزی جز رقص و آواز نیز دریافت نمی‌شد؛ شاید میل تنگمه‌دوستی ایرانی! به رغم آنکه سر درنیابردن از زبان ترکی استانبولی نیز در این امر مؤثر بود. کمی بعدتر اما گستره شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی‌زبان سربرآورده از لس آنجلس بود که به فهرست مطلوب بینندگان داخلی اضافه می‌شد. حضور سلبریتی‌های سینما و آوازپیش از انقلاب که در طول دهه ۶۰ به زحمت، شاید نوروز به نوروز در قالب نوارهای وی اچ اس تصویر خود را به ایران می‌رساندند، تئور این شبکه‌ها را به رغم محتوای نازل یا قریب به هیچ‌شان گرم می‌کرد. در میانه دهه ۷۰، برخی عناصر سیاسی یا سیاسی شده لس آنجلسی فعالیت کانال‌های ماهواره‌ای با سمت‌گیری سیاسی را کلید زدند. این روند در حال حاضر همچنان تداوم داشته و ابعاد جدیدی پیدا کرده به گونه‌ای که گردانندگان آنها، تلاش می‌کنند با استفاده از حره‌های حرفه‌ای، بینندگان بیشتری را از داخل کشور جذب کنند. این نوشتار سعی دارد به این موضوع بپردازد که شبکه ماهواره‌های ایران اینترنشنال در عرصه شبکه‌های ماهواره‌ای با چه انگیزه‌هایی شکل گرفته است.

است. از این رو حداقل الزامات و رعایت بی‌بی‌سی و صدای امریکا را نداشته و به دیگر کلام، به تشکیلات اداری یا دولتی خاصی پاسخگو نبوده و الزامی به تنظیم سیاست‌هایش با آنها ندارد. ایران اینترنشنال تبلیغات پخش نمی‌کند و اسپانسر ندارد. چنان‌که گفته شد سرمایه‌گذاری ۲۵۰ میلیون دلاری

عربستان سعودی از سال ۲۰۱۵ با روی کار آمدن آل سلمان (فرزندان سلمان بن عبدالعزیز پادشاه فعلی سعودی) به دنبال تشکیل شبکه‌های رسانه‌ای برای ضربه زدن به کشورهای مخالف سیاست‌های خود در منطقه بوده‌است. عربستان سعودی بعد از ناگامی‌های مختلف در سطح منطقه، از سوریه و عراق گرفته تا یمن، ایران را عامل اصلی شکست‌های خود در منطقه می‌بیند و برای این اساس آن تمام ابزارها برای ضربه زدن به ایران استفاده می‌کند. از سال ۲۰۱۶ و با قدرت گرفتن بن سلمان، شبکه‌ها، سایت‌های خبری و روزنامه‌های مختلفی با رویکرد کاملاً ضد ایرانی در کشورهای مختلف تأسیس شد. از جمله این شبکه‌های ماهواره‌ای که بعد از روی کار آمدن محمد بن سلمان ایجاد شده، می‌توان به شبکه سعودی ایران اینترنشنال اشاره کرد.

شبکه سعودی ایران اینترنشنال، شبکه‌ای است که توسط عربستان سعودی در سال ۲۰۱۷ با رویکرد کاملاً ضد ایرانی در لندن تشکیل شد. مالک شبکه ایران اینترنشنال، شرکت ولنت مدیا و صاحب‌امتیاز آن در بریتانیا شرکت گلوبال مدیا است که «عادل عبدالکریم» عربستانی مالک آن‌هاست. این فرد سابقه همکاری طولانی با چهره‌های رسانه‌ای عربستان سعودی همچون «عبدالرحمن راشد» عضو هیات مدیره گروه سعودی پژوهش و بازاریابی و مدیرکل پیشین شبکه العربیه و سردبیر پیشین روزنامه الشرق الاوسط را دارد. یکی از کارکنان شبکه تلویزیونی «ایران اینترنشنال» هم فاش کرده که محتویات اخبار این شبکه تحت تأثیر سرمایه‌گذاران مخفی آن قرار دارد که پشت یک کمپانی خارجی در جزایر «کیمن» مخفی شده‌اند.

در سایت این شبکه آمده: «ایران اینترنشنال از Limited Media Volant توسعه شرکت‌ها و سرویس‌های زیرمجموعه آن تشکیل شده است.» اما تمام دیگری درباره این شرکت در سایت این رسانه داده نشده است. طبق اطلاعات ثبت شده از این شرکت در پایگاه رسمی اطلاع‌رسانی شرکت‌های بریتانیایی، عادل عبدالکریم از ۱۷ نوامبر ۲۰۱۶ (۲۷ آبان ۱۳۹۵) مدیریت آن را برعهده گرفته است. تاریخ تولد عبدالکریم در این سامانه آگوست ۱۹۶۴ (مرداد ۱۳۴۳) و آدرس او هم در لندن اعلام شده است. در همین صفحه حوزه فعالیت این شرکت «ساخت برنامه تلویزیونی و فعالیت رسانه‌ای» بیان شده است و اطلاعات دیگری در این باره وجود ندارد.

به نوشته اکونومیست، سرمایه‌گذاران این شبکه تبعه عربستان سعودی هستند. وال استریت ژورنال نوشته که افراد مرتبط با دربار سعودی برای رقابت با نفوذ ایران در منطقه، سرمایه‌تلویزیون ایران اینترنشنال را تأمین و آن را راه‌اندازی کرده‌اند. صادق صبا سردبیر سابق بی‌بی‌سی فارسی و از همکاران شبکه مذکور تأیید کرده که بودجه ایران اینترنشنال توسط یک شهروند بریتانیایی-سعودی تأمین می‌شود. روزنامه انگلیسی گاردین در دوم اکتبر سال ۲۰۱۸ در گزارشی از پرداختن ۲۵۰ میلیون دلاری محمد بن سلمان به شبکه ایران اینترنشنال پرده برداشت. این روزنامه انگلیسی می‌گوید: منبعی که با محمد بن سلمان، ولیعهد عربستان سعودی همکاری کرده است، به گاردین گفته که پول ایران اینترنشنال توسط دیوان سلطنتی عربستان سعودی تأمین می‌شود و تخمین زده شده که مدیران این شبکه ۲۵ میلیون دلار برای تأسیس و راه‌اندازی آن دریافت کرده‌اند. گاردین همچنین می‌گوید: «بسیاری از یکصد نفر پرسنل این شبکه حقوق ساخت‌وختنده‌ای دریافت می‌کنند که حدود دو برابر دیگر رقبای رسانه‌ای است. اما این شبکه همواره از اعلام منبع حمایت مالی خود طفره رفته است. گاردین اعلام کرده، سعود القحطانی مشاور اطلاعاتی بن‌سلمان که به دلیل ارتباط با موضوع قتل جمال خاشقجی از سمت خود برکنار شده، یکی از چهره‌های پشت پرده حمایت مالی از شبکه ایران اینترنشنال است.

به نوشته گاردین، راب بینون، سرپرست موقت این شبکه تلویزیونی در سال ۲۰۱۸، تأمین مالی آن از سوی دربار سلطنتی عربستان سعودی را

شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی زبان چگونه با تحریف واقعیت، آرامش جامعه را به هم می‌ریزند؟

مزدوران رسانه‌ای سعودی علیه ایران

عطالله مقدم‌فر

دکترای سیاستگذاری عمومی

در اوایل دهه ۷۰، مسعود خانواده‌های ایرانی، شاید بنا بر خصلت تنوع‌طلبی و سرگرمی‌خواهی، با امکان به لحاظ قانونی ممنوعه‌ای همچون ماهواره رسیور و نصاب آشنا شدند. دیش‌ها بیشتر به سمت فرکانس ترکست بود و تبعاً چیزی جز رقص و آواز نیز دریافت نمی‌شد؛ شاید میل تنگمه‌دوستی ایرانی! به رغم آنکه سر درنیابردن از زبان ترکی استانبولی نیز در این امر مؤثر بود. کمی بعدتر اما گستره شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی‌زبان سربرآورده از لس آنجلس بود که به فهرست مطلوب بینندگان داخلی اضافه می‌شد. حضور سلبریتی‌های سینما و آوازپیش از انقلاب که در طول دهه ۶۰ به زحمت، شاید نوروز به نوروز در قالب نوارهای وی اچ اس تصویر خود را به ایران می‌رساندند، تئور این شبکه‌ها را به رغم محتوای نازل یا قریب به هیچ‌شان گرم می‌کرد. در میانه دهه ۷۰، برخی عناصر سیاسی یا سیاسی شده لس آنجلسی فعالیت کانال‌های ماهواره‌ای با سمت‌گیری سیاسی را کلید زدند. این روند در حال حاضر همچنان تداوم داشته و ابعاد جدیدی پیدا کرده به گونه‌ای که گردانندگان آنها، تلاش می‌کنند با استفاده از حره‌های حرفه‌ای، بینندگان بیشتری را از داخل کشور جذب کنند. این نوشتار سعی دارد به این موضوع بپردازد که شبکه ماهواره‌های ایران اینترنشنال در عرصه شبکه‌های ماهواره‌ای با چه انگیزه‌هایی شکل گرفته است.

ایترنشنال متفاوت از اسلاف خود در بی‌بی‌سی و صدای امریکا، انگیزه روحی و مالی دوچندان و جدیدی دارند، هنگام پخش خبرهای ایران خبرنگاری خود بوده و برخلاف عناصر خبری صدای امریکا تمرکز مناسبی بر چهره‌شان موج نمی‌زند، «چرا که برخلاف عناصر بی‌بی‌سی که همچنان پدر و مادری بستگان درجه‌اولی در

ایران دارند، اغلب زاده خارج از ایراند. از سوی دیگر دنبال‌کنندگان حرفه‌ای مسائل ایران در دوره تحصیلی و دارند، هنگام پخش خبرهای ایران خبرنگاری خود بوده و برخلاف عناصر خبری صدای امریکا تمرکز مناسبی بر چهره‌شان موج نمی‌زند، «چرا که برخلاف عناصر بی‌بی‌سی که همچنان پدر و مادری بستگان درجه‌اولی در

ایران دارند، اغلب زاده خارج از ایراند. از سوی دیگر دنبال‌کنندگان حرفه‌ای مسائل ایران در دوره تحصیلی و دارند، هنگام پخش خبرهای ایران خبرنگاری خود بوده و برخلاف عناصر خبری صدای امریکا تمرکز مناسبی بر چهره‌شان موج نمی‌زند، «چرا که برخلاف عناصر بی‌بی‌سی که همچنان پدر و مادری بستگان درجه‌اولی در

ایران دارند، اغلب زاده خارج از ایراند. از سوی دیگر دنبال‌کنندگان حرفه‌ای مسائل ایران در دوره تحصیلی و دارند، هنگام پخش خبرهای ایران خبرنگاری خود بوده و برخلاف عناصر خبری صدای امریکا تمرکز مناسبی بر چهره‌شان موج نمی‌زند، «چرا که برخلاف عناصر بی‌بی‌سی که همچنان پدر و مادری بستگان درجه‌اولی در

رد نکرده، اما گفته است: «همان‌طور که می‌بینید، خروجی ما شفاف و بی‌طرفانه است. ساختار مدیریتی همان است که در هر سازمان خبری انتظار دارید. تصمیمات توسط مدیران ارشد تحریریه ما گرفته می‌شود که به من گزارش می‌دهند.» به گفته گاردین، در حالی که عربستان سعودی کمترین تحمل را در برابر انتقادهای سلطنت مطلقه خود نشان داده و در قتل خاشقجی این موضوع را به ظهور رسانده، با شعار ترویج آزادی بیان، در حال ایجاد تشکیلات رسانه‌ای با زبان‌های دیگر است.

محمد سهیمی از نیروهای مخالف جمهوری اسلامی هم در همین ارتباط می‌نویسد: این‌طور که گفته می‌شود، بودجه چند دهه میلیون دلاری (یا پوندی) آن توسط رژیم عربستان سعودی، دشمن شماره یک ایران در منطقه تأمین می‌شود.

وی می‌افزاید: تلویزیون «ایران اینترنشنال»، آن‌گونه که مدیران آن می‌گویند، قرار است یک شبکه ماهواره‌ای ۲۴ ساعته «سی‌ان‌ان» ایرانی باشد. هزینه سالانه یک چنین تلویزیونی ده‌ها میلیون دلار است، بخصوص آن‌گونه که منابع نگارنده گفته‌اند، حقوق‌های کارکنان کنونی آن بسیار بیشتر از هر مقداری است که در رسانه‌های دیگر دریافت می‌کردند. این تلویزیون نه تنها به آنهایی که در برنامه تلویزیونی آن شرکت می‌کنند و به عنوان مثال، مصاحبه می‌شوند، پول خوبی پرداخت می‌کند، بلکه اگر لازم باشد مخارج مسافرت به آنها به لندن را هم می‌پردازد تا شخصاً در استودیوها حضور یابند. پس سؤال مهم این است: هزینه این تلویزیون چگونه تأمین می‌شود؟

مسعود خدابنده، عضو سابق سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و مسئول تیم حفاظتی مسعود رجوی در گفت‌وگویی به تاریخ اول شهریورماه سال جاری به افشکاری علیه شبکه تلویزیونی ایران اینترنشنال و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) پرداخته است.

وی بیان کرد: شبکه ایران اینترنشنال شبکه ناشناخته‌ای نیست، من با برخی از آنها ارتباط دارم. این شبکه صاحبش و شرکتش، قبلاً برنامه مجاهدین خلق را پخش می‌کرد. وضعیت عربستان سعودی به‌گونه‌ای است که پول نفتش دوباره باید به غرب برگردد؛ حال چه بصورت شبکه ایران اینترنشنال حتی در قالب فرستادن دانشجو. عربستان به لندن دانشجو می‌فرستد و ماهی ۵ هزار پوند به آنها می‌دهد، اما آنها حق ندارند آن ۵ هزار پوند را ذخیره کنند، بلکه باید در لندن خرج کنند؛ یعنی پول باید برگردد.

مسعود خدابنده در ادامه از ارتباط سه‌گانه عربستان سعودی، سازمان مجاهدین خلق و شبکه ایران اینترنشنال پرده برمی‌دارد و می‌گوید: موضوع احتمالاً به صورت سنتی سراغ چه کسانی خواهد رفت، اغلب مسائل را در تحریریه خود منقح می‌نماید تا مسؤلیت اظهارات دیگران به پای وی نوشته‌شود.

مسائل فرهنگی همچون فیلم، موزها و نمایشگاه‌ها، کتاب و موسیقی بویژه در گذشگان و کارنامه ایشان؛ چه ایرانی و غیرایرانی توسط ایران اینترنشنال انعکاس یافته و دنبال می‌شود. اینکه رئیس پیشین بی‌بی‌سی فارسی، صادق صبا برنامه فرهنگی آخر هفته ایران اینترنشنال را معرفی‌گری می‌کند، نشان از اهمیت این مساله دارد.

ایجاد ارتباط میان برخی آرایش‌های سیاسی منطقه‌ای و تغییرات بین‌المللی در خصوص جمهوری اسلامی ایران با عنایت به تولد ایران اینترنشنال، تأمل‌برانگیز است. زمانی که ترامپ در ایالات متحده روی کار آمده بود، مدعی بود که امریکا به قدر کفایت برای حمایت از متحدان خود پول خرج کرده است. به باور وی، در آن زمان هر کس باید خود هزینه

منازه‌خود را بپردازد؛ پس هنگام آن فرا رسیده که اگر سازمان سواد دشمنی با ایران را در سر می‌پوراند؛ به صحنه بیاید و از سلاح تارسانه را خود تهیه و مدیریت نماید. از سوی دیگر پس از چند انتصاب و تعویض، جان بولتون نیز به سمت مشاوره ترامپ در امورامنیت‌ملی رسیده است. فردی که در معارضه کینه‌توزانه وی با ایران شکی نبوده و در سال‌های اخیر جناح

http://irannewspaper.ir

editorial@irannewspaper.ir

شبهانه‌روز شاداب، مسلط و متمرکزند. مجریان ایران اینترنشنال به سبب به‌کارگیری نسلی متفاوت از مجریان بی‌بی‌سی، نسبت به وقایع و عناصر سیاسی و فرهنگی ایران دلبستگی خاصی ندارد.

ایران اینترنشنال، ۲۴ ساعته است. این ویژگی قابل‌اعتنا به نحوی در این شبکه اجرا می‌شود که تمام شبکه‌های خارجی و حتی شبکه داخلی خبر صدا و سیما را به همواردی می‌طلبد. به عنوان مثال از آنجا که نیمه‌شب ایران با آغاز روز در امریکا شمالی همزمان است، بارها این ایران اینترنشنال بوده که تحولات رخ داده در امریکا پیرامون ایران و جهان را برای بار نخست در ساعات نیمه شب منعکس می‌نماید. این شبکه تحولات رخ داده درخصوص ایران اعم از همایش‌ها، سخنرانی‌ها، میزگردها و نشست‌ها را به صورت زنده پخش نموده و با خبرنگار مخصوص اعزام می‌نماید. به سبب سمت‌گیری خصوصی، شبکه ایران اینترنشنال حداقل در ظاهر ملاحظه سیاسی ننموده و به شرط معارضه با ایران، لحظه به لحظه خود را افزایش نرخ دلار با سمت‌گیری افشامی فرپویشی اقتصادی در اذهان جامعه ایرانی، نقطه‌تأملی فراموش نشدنی دانست.

سخت‌پایانی

تأکید بر منابع مالی عربی و تبعاً صهیونیستی ایران اینترنشنال ضرورتی روشن است که همچون امری واجب می‌بایست در دستور کار سیاست رسانه‌ای داخلی قرار گیرد و باید آن را در اذهان جامعه ایرانی برای به یاد کشیدن اعتبار این رسانه مزدور دشمن نیز آوری نمود. افکار عمومی همواره به عنوان هدف عملیات‌های روانی، در معرض بمباران تبلیغاتی رسانه‌هایی قرار دارند

که به مثابه ابزارهای نوین جنگی عمل می‌کنند؛ حرکت در برابر این جنگ نوین، نیازمند شناخت دقیق ماهیت، ابزارها و شیوه‌های پیشبرد این نوع از جنگ‌ها است.

به نظر می‌رسد نخستین گام در مقابله با جنگ رسانه‌ای تمام‌عیاری که از سوی دشمنان علیه جمهوری اسلامی ایران در جریان است، شناخت دقیق جنگ رسانه‌ای، شیوه‌های پیشبرد این نوع از جنگ‌ها است. از آنسوی معاندان و ارتقای آگاهی عمومی در حوزه سواد رسانه‌ای باشد. با توجه به اینکه مهم‌ترین عامل مؤثر واقع شدن عملیات روانی، بهره‌گیری از مؤلفه ناآگاهی و کم‌سوادی رسانه‌ای در جامعه هدف است، ارتقای سواد رسانه‌ای می‌تواند ضریب آسیب‌پذیری و اثرپذیری افکار عمومی را کاهش دهد. از آنجا که بدون سواد رسانه‌ای نمی‌توان گریزش‌های صحیح از پیام‌های رسانه‌ای داشت، نهادهای آموزشی، مدنی و رسانه‌ای در ایران باید به این امر کمک کنند. نهادهای آموزشی مثل مدارس، دانشکده‌ها، دانشگاه‌ها و آموزشگاه‌های مختلف می‌توانند مفهوم سواد رسانه‌ای را در کتب درسی ارائه کنند. نهادهای مدنی و صنفی که هر یک جمعی تخصصی را نمایندگی می‌کنند نیز می‌توانند اعضای خود را تحت آموزش مستمر در زمینه سواد رسانه‌ای قرار دهند و بالاخره نهادهای رسانه‌ای و انتشاراتی هم می‌توانند مفاهیم سواد‌شده‌ای از این بحث را در دستور کار خود قرار دهند.

رسانه‌های جمعی در ایران بر اساس یکی از کارویژه‌های خود که ارتقای آگاهی عمومی است، برای مقابله با این جنگ ترکیبی، باید در راستای تلاش سراسری خود که ارتقای آگاهی عمومی است، اقدام به مقابله با این جنگ ترکیبی، باید در راستای ارتقای سطح سواد رسانه‌ای عمومی در سطح سواد رسانه‌ای هم می‌توانند مفاهیم سواد‌شده‌ای از این بحث را در دستور کار خود قرار دهند.

رسانه‌های جمعی در ایران بر اساس یکی از کارویژه‌های خود که ارتقای آگاهی عمومی است، اقدام به مقابله با این جنگ ترکیبی، باید در راستای ارتقای سطح سواد رسانه‌ای عمومی در سطح سواد رسانه‌ای هم می‌توانند مفاهیم سواد‌شده‌ای از این بحث را در دستور کار خود قرار دهند.